

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

ASTRONOMICVM VSVS TORQVETI ENVNCTIATVM PRIMVM.

Signum & gradum Solis ad Singulos dies indagare.

RADM SOLIS ET SIGNVM si indagare cupis, principio fac cogites decrescat ne dies augeatur, id vbi cognitum habes, Torquetum pone super aliquam superficiem planam horizonti aequidistantem, & in nullam partem deflexam, Deinde compassum posne super basim, ita, ut latus compassi aequidistet linea C B vel etiam A B, nam ea utrāq; meridiana est. Mox Torquetum simul cum horologio illo viatio hic illuc promoue, tatis per dū maginetem videris recte cōsistere, & latus basis A C versus meridiē vertere, siccq; noris Torquetum bene & ad omnem usum esē aptissimē cōpositū. Deinde si forte ad crescit tum dies versus Solem verte latus illud zodiaci, quod V R &c. continet, Sin autem decrescit, alterā partem qua m & reliqua signa descendantia habet, Posthac alterā manu regulam circumuertere inferiorem siue turnum hinc inde, alterā zodiacum totum donec solis radios per foramina duarum pinnularum excepis in regula inferiori. Deinceps vide ad alicuius signi, quē gradum linea fiduciae ipsius Alhidadae ceciderit, & is tibi erit gra, in quo sol est illa die. Eundem quoq; gra. statim quāre in zodiaco inferiori, & circumlustra apud quam horam, quāq; minuta illum reperias & hoc tibi tempus etiam horā certā atq; minutorum erit.

ENVNCTIATVM SECUNDVM

Cognito iam Solis gradu, horam diurnam ex radiis solaribus cognoscere.

Od si etiam perspecto solis gra. horam interdiu scire desyderas, age lineam fiduciae pone super gra. illum solis, totumq; zodiacum vna cum regula huc illuc circumuertere tantisper dum radius Solaris foramina pinnularū penetrat, & sic gra. Solis zodiaci inferioris, tibi horam & minuta monstrabit in aequatoris circulo.

ENVNCTIATVM TERTIVM

Quacunq; horadie signum & gradum lunę inuestigare.

Rincipio fac horam quāras per primum illud vel enunciata, & sic zodiacum tene (inuenta hora) immotum, regulam autem inferiorem simul cum crista verte versus centrum corporis, quā si minor fuerit, quām ut centrum recte dignoscas, illud imaginare saltē, quumq; sic lunam iuxta superficiem crista conspicis, regulam adsumme superiorē, eius pīn nacium perforatum verte ad occultum tuum, diligenter obseruans, quomodo lunam per pīnulam & nodulum istum deprehendas, id vbi recte feceris, iam tibi linea fiduciae regulae inferioris gra. monstrabit in zodiaco, & linea fiduciae superioris regulae distantiam ab Ecliptica, vel meridiem versus vel ad septentrinem.

ENVNCTIATVM QVARTVM

Horam tam diurnam q̄ nocturnam ex lunariib. radiis deprehendere.

L Ineatā fiduciae regulae inferis super gradum Lunae colloca in Ecliptica, & vbi sic visum tuum per pīnacida superiora, vel directe iuxta cristam perduxeris usq; ad Lunam, tunc gradus Solis in zodiaco inferiori horam quāsitam tibi monstrabit in aequatore.

ENVNCTIATVM QVINTVM

Ex stella aliqua cognita horam noctis certam inuenire.

Vm iam ex capite primo primi Cometae cognitū habes & perspectum, quomodo colligas gra. longitudi. & latitud. alicuius stellæ quam prius nosti, tunc regulam inferiorem in superiori zodiaco pone super gra. longitudinis stellæ, & regulam superiorē in crista colloca super gra. latitudinis simūl, tamen hoc obseruans, an stella sit in latitudine septentrionali vel meridionali. Deinde zodiacū

CAESAREVM

zodiacum totum revolute (regulis tamen sic manentib. immotis) huc illuc, tantisper dum stellam istam per superiore regulam perspicere quāras, vel ipso nodulo stili contegere, ita statim gradus solis zodiaci inferioris monstrabit tibi in aequatore horam noctis quāsitam.

ENVNCTIATVM SEXTVM

Stella fixa præcognita, reliquarum omnium, tam errantium q̄ fixarum vera, secundum longitudinē & latitudinē loca deprehendere.

X priori propositione quāre horam per stellam aliq; quam fixam, ea inuenta, iam zodiacum habes ad illud momentum compositum, quem hoc modo serua immotum, & cristam huc illuc verte, regulam quoq; ipsius attolle & deprime tantisper, dum stellam, cuius gradum scire cupis ad pīnacida perduxeris, & sic linea fiduciae regulae inferioris gradum tibi monstrabit longitudinis stellæ, superior autē gradum latitudinis. Simulq; hic disces metidionalis lit in septentrionalis.

ENVNCTIATVM SEPTIMVM

Idem absq; stellis præcognitis, efficere.

Vnc si stellarum tibi etiam ignotarum gradus longitudinis aut latitudinis certos nosse desyderas, esto quod prius cognita habeas vera minuta horarū, idq; per horologium rectissimum, ad eam horam & minuta promoue gradum in quo Sol est illo die, vel etiam ea ipsa hora, & habebis zodiacum sic recte ordinatū, deinde regulam superiore verte ad quācunq; voles stellam, & linea fiduciae ambæ monstrabunt tibi superius & inferius gradus tum longitudinis tum latitudinis.

ENVNCTIATVM OCTAVVM

In cognitionem stellæ cuiusvis vel fixe vel erroneæ citra præceptoris operā solo Astronomici præsentis auxilio peruenire.

I forte vnam tantū stellam fixam cognoscis, & utrāq; regulam ad gradus longitudinis & latitudinis illius reponis. Zodiacum quoq; deinceps rectificas, sicq; stellam aut planetam sine magistro aliquo cupis agnoscere, age, gradus ipsius tum longitudinis tum latitudinis ex Astronomico hoc nostro fac conquiras, vel ex tabulis Alphonsi, aut aliunde, & sic zodiaco recte constituto, regulam infimam promoue super gradum longitudinis plane tæ vel stellæ fixæ, superiore autē in crista pone super gradum latitudinis & mox per pīnacida superioris regulæ inture nodulum, qui tibi stellam conteget in coelo antea optatam, tantum nunc etiam vere inuentam.

ENVNCTIATVM NONVM

Ascendentem Zodiaci gradum cuius momento debitum, præsens per instrumentum ocyssimē deprehendere.

Odiaco iam vna cum crista debite locato, veluti priora docuerunt enunciata, punctum N in crista regulam signatum versus signiferum (ea qua maximē horizonem supra videtur elevari parte signifer) dirige. Cristam vero vna cum regula huc illuc, donec filum perpendiculari gradum semicirculi sui altissimum occupet, age. Dehinc Zodiaci gradum, quē fiduciae linea exprimit, qualis est, utring ab Horizonte situs 90° gesimi obserua, cui si 90° alia adiicis gradus exortius vel ascendens refilit, si autem 90° demis, id si retro contra signorum ordinē in Zodiaco numeras, occidens siue descendens redundant.

ENVNCTIATVM DECIMVM

Expedita facilitate longitudinem regionis inuenire.

ECORVM est quod hic adgrediamur docere Lector, & hoc enunciatio inuestigare. Quod si forte aliquot annis cœlum nunquam videris, ignorares etiam (quod fit non raro) vbi nam gentium, terrarum, locorumq; sies, neq; id inquirete possis, tua tamen adhuc fretus arte & industria, quam vel ex propterbio, Omnis terra alit, cupias ex te ipso id reficere. En modum tibi quo in Torqueto huiusmodi inuenias facilime. Principiū